

Inventering av svartoxe öster om Marma 2022–2023

Pär Eriksson/Upplandsstiftelsen
2023-11-29

Sammanfattning

Under hösten 2022 och 2023 undersöktes några nyckelbiotoper öster om Marma med inriktning på den hotade skalbaggen svartoxe. Anledningen till att inventeringen utförts var det fynd av svartoxe jag gjorde i denna trakt år 2021 på en tidigare okänd lokal. Vid inventeringen 2022 påträffades ännu en ny lokal (Lohusmyrens naturreservat) och i år ytterligare en (strax utanför nyckelbiotopen söder om Myrbo). Arbetet har finansierats med stöd från Länsstyrelsens medel för Åtgärdsprogram. Samtliga bilder i rapporten är tagna av Pär Eriksson.

De naturskogar som finns kvar i undersökningsområdet är belägna i ett i övrigt intensivt brukat skogslandskap.

Resultat och diskussion

Lokaler med fynd av svartoxe

Område 1, nyckelbiotop vid Finntorp

Område 2, naturreservatet Lohusmyren

Område 8, i anslutning till nyckelbiotop vid Myrbo

Inventeringen visar att de populationer som hittats är små och dessutom belägna i bestånd där lämpliga habitat bara utgör några få hektar. Förekomsterna idag inskränker sig på samtliga lokaler till några enstaka lågor. Det finns idag flera bestånd i denna trakt där den inte kunnat påvisats men som har goda förutsättningar att hysa svartoxe på sikt. Sannolikheten för att dessa bestånd ska koloniserats naturligt är dock små, då de är isolerade från varandra och ligger i ett landskap som brukats intensivt under lång tid.

Bestånd med goda förutsättningar att hysa svartoxe

Område 4, nyckelbiotop vid Rocknöbäcken

Område 8, nyckelbiotop väst Hästbäcken

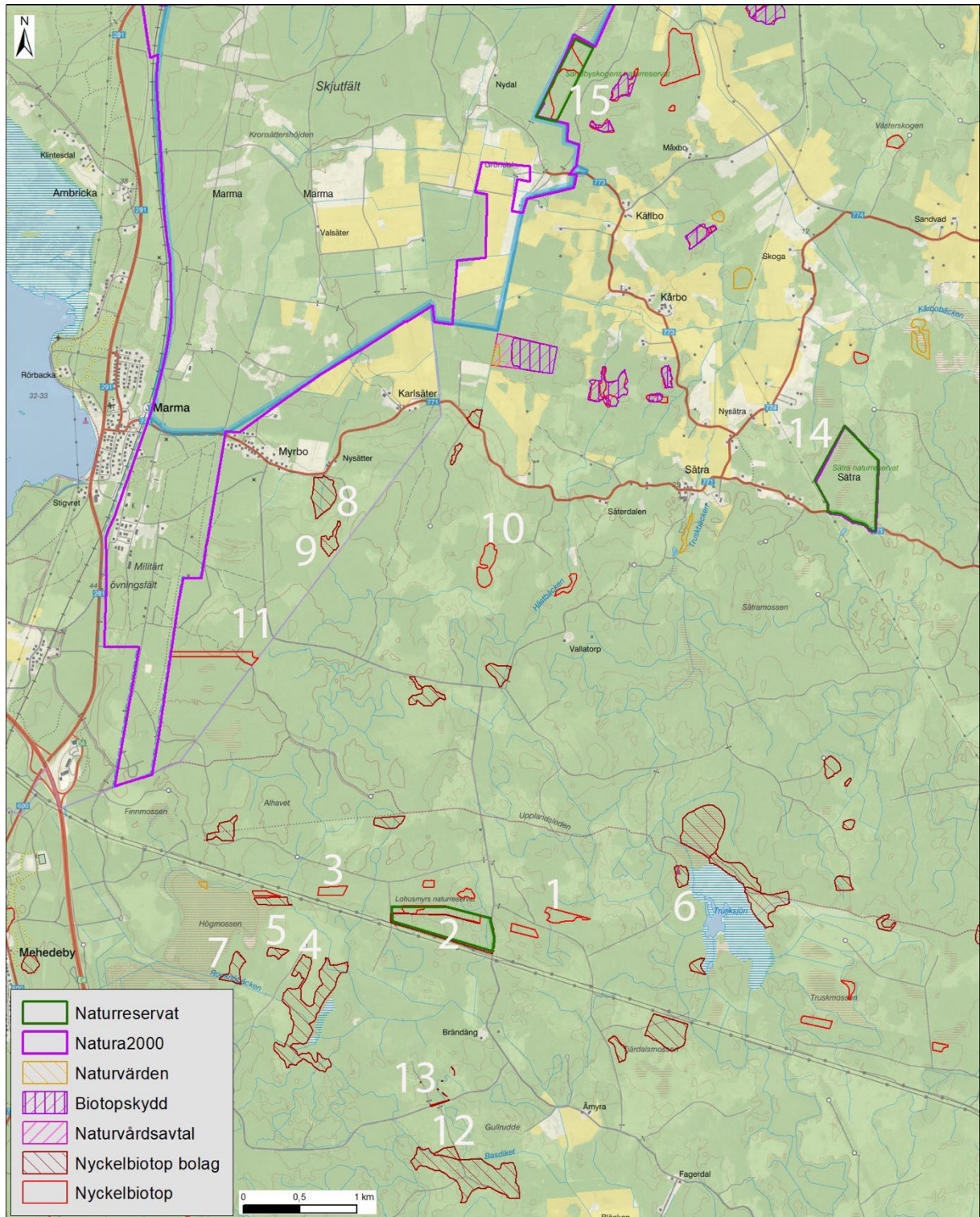
Område 12, nyckelbiotop vid Basdiket

Område 13, bestånd norr om Basdiket

En plan för att skydda de förekomster som finns idag rekommenderas och att även potentiellt lämpliga miljöer lämnas orörda. En inplantering av arten i några bestånd kan

överbågas för att minska risken för lokala slumpmässiga utdöenden. En sådan translokation har tidigare genomförs av Upplandsstiftelsen vid sjön Vållen med lyckat resultat.

Ytterligare undersökningar är önskvärda i omgivningarna för att få en bättre bild av artens status i landskapet.

Karta över nyckelbiotoper och de inventerade lokalerna 2022–2023.

Område 1 Finntorp

Skogen ligger ca 400 m öster om det nybildade naturreservatet Lohusmyren. Delar av beståndet är klassat som nyckelbiotop (på enskild mark). Skogen norr om nyckelbiotopen är av samma karaktär och ägs enligt uppgift av Hällefors-Tierp. Den saknar så vitt jag vet någon form av skydd. Skogen domineras av gran med inslag av enstaka tallar samt ask, lind samt åtminstone en trädformig alm. Fältskiktet är mycket örtrik och ett 100-tal guckusko kunde noteras samt arter som nästrot, vårärt, kärffibbla, underviol med mera. På en ask fanns lunglav och på flera granar växte gammelgranlav. På en gran fanns spår av tretåig hackspett.

En svartoxehona hittades sommaren 2021 här. Ytterligare eftersök gjordes under hösten 2021 men utan resultat. Det finns idag en ytterst svag population i området och antalet lämpliga lågor är i dagsläget mycket begränsat.

Hona av svartoxe som hittades 2021

Område 2 Lohusmyrens naturreservat

Örtrik granskog som drabbats av stora granbarkborreangrepp under senare år. Färska granlågor förekommer rikligt medan äldre granlågor förekommer sparsamt. Centralt i reservatet finns ett mindre antal (ca 10 lågor) som har förutsättningar att hysa arten. Svartoxelarver påträffades här i två lågor.

Del av Lohusmyrens naturreservat med förekomst av svartoxe som upptäcktes i denna inventering.

Område 3 nyckelbiotop väst Lohusmyrens naturreservat

Barrblandskog, delvis av sumpskogskaraktär. Inslag av klen senvuxen ask varav de flesta döda. Ett fint bestånd men inte i första hand för svartoxe. Ädellav hittades på ask.

Område 4 nyckelbiotop Rocknöbäcken

Ett ovanligt stort och sammanhängande barrskogsbestånd av naturskogskaraktär och med bitvis hög andel granlågor, de flesta dock för unga för svartoxe. Området är hårt angripet av granbarkborre under de senaste åren. Spår av stor flatbagge påträffades på flera högstubbar. Områdets inventerades 2022 och återbesöktes 2023 men utan att svartoxe kunde påvisas. Skogen har goda förutsättningar att utvecklas till en bra miljö för svartoxe.

Nyckelbiotopen vid Rocknöbäcken har ovanligt goda förutsättningar för svartoxe.

Område 5 nyckelbiotop öst Högmossen

Litet bestånd men med förekomst av flera grövre granlågor.

Område 6 Trusksjön (delvis nyckelbiotop)

Större barrbestånd av naturskogskaraktär. Äldre lågor förekommer sparsamt. Flyghål av stor flatbagge hittades samt brandticka, dock ingen svartoxe. Området som undersöktes och som har naturskogskaraktär är betydligt större än den nu utpekade nyckelbiotopen!

Granhögstubbe med brandticka vid Trusksjön.

Område 7 nyckelbiotop västra Rocknöbäcken

Talldominerad grov skog, endast små partier lämpliga för svartoxe. Tallticka och nymf av vedstrit *Cixidi sp.* hittades.

Område 8. Myrbo, delvis nyckelbiotop

Örtrik grandominerad barrblandskog. Omedelbart öster om nyckelbiotopen fortsätter den grovvuxna skogen. Här påträffades en larv av svartoxe i en grov granlåga. I beståndet finns rikligt med stående och liggande döda granar, de flesta för färska för att hysa svartoxe idag. I övrigt noterades vanlig flatbagge och bronsbjon samt violgubbe. I själva nyckelbiotopen finns också en hel del lågor men få lämpliga. Hela beståndet har stor potential för svartoxe och bör betraktas som nyckelbiotop som skyddas mot alla skogliga ingrepp.

En granlåga med svartoxe hittades 2023 strax utanför nyckelbiotopen norr om Myrbo.

Område 9. Nyckelbiotop syd om område 8

En smal remsa äldre barrskog och sumpdråg omgivet av hyggen. Beståndet är inte särskilt intressant för svartoxe. Fem idegranar påträffades varav två avverkade!

Område 10. Nyckelbiotop öst Marma skjutfält

Ett smalt skifte med äldre mossrik grandominerad naturskog. Få äldre lågor. Värdefull marksvampflora med violgubbe, svart taggsvamp samt grangråticka.

Område 11. Nyckelbiotop väster om Hästbäcken

Örtrik grandominerad naturskog av hög klass. Stort inslag av grova granlågor i olika nedbrytningsstadier. Den södra delen fuktigare med al och björk. Flera intressanta arter noterades såsom: stor flatbagge, *Triplax rufipes*, ullticka, brandticka, rosenticka och myskmadra. Beståndet har förutsättningar för att hysa svartoxe.

Område 11, nyckelbiotop med goda förutsättningar för svartoxe.

Område 12. Nyckelbiotop Basdiket

Högvuxen mossrik granskog, bitvis örtrik. Stort inslag av torrträd och lågor i olika nedbrytningsstadier. Flera intressanta arter noterade såsom stor flatbagge, vanlig flatbagge, vedstrit, rynkskinn, ullticka, guckusko, sårläka, spillkråka och mindre hackspett. Beståndet har goda förutsättningar för att hysa svartoxe.

Område 12, nyckelbiotop med goda förutsättningar för svartoxe.

Område 13. Delvis nyckelbiotoper norr om Basdiket

Högvuxen grov granskog med stort inslag av torrträd och lågor i olika nedbrytningsstadier. Vegetationen bitvis örtrik med arter som blåsippan, skogsknipprot, vårärt samt gammelgranlav och gransotdyna. Området har förutsättningar för svartoxe. Avgränsningen av nyckelbiotoper är märklig med flera mycket små ytor i stället för ett sammanhängande bestånd.

Område 13, nyckelbiotop med goda förutsättningar för svartoxe.

Område 14. Naturreservatet Sätra

Reservatet besiktigades okulärt för en bedömning om förutsättningarna för svartoxe. Då skogen är tämligen klen och hyser lite lågor bedöms inte reservatet ha förutsättningar för arten idag.

Område 15. Naturreservatet Sandbyskogen

Reservatet besiktigades okulärt för en bedömning om förutsättningarna för svartoxe. Då skogen hyser mest klena lågor och få gamla bedöms inte reservatet ha förutsättningar för arten idag.